

Skolforskningspodden avsnitt 24: Lärares erfarenheter av att använda forskning

INFORÖST 1: Välkommen till Skolforskningspodden. I dagens avsnitt pratar vi om lärares forskningsanvändning med utgångspunkt i en rapport som bygger på intervjuer och en enkät med lärare diskuterar vi olika strategier när man använder forskning i undervisning och vad man använder forskningen till. Vi pratar också om hur man kan vara en medveten och kritisk läsare av forskning och hur forskningen kan samspela med praktiken snarare än överföra kunskap. Dagens gäster är Karolina Fredriksson och Karin Stolpe. Båda arbetar vid Skolforskningsinstitutet. Programledare är Anna Hedman.

INFORÖST 2: Praktiknära skolforskning – vad är det?

INFORÖST 3: Vad finns det för forskning inom just ditt ämne?

INFORÖST 4: Undervisning på vetenskaplig grund – hur gör vi?

ANNA [00:00:59]: Hej och välkomna till Skolforskningspodden. Idag ska vi prata om lärares erfarenheter av att använda forskning. Skälet till att vi pratar om det här med lärares forskningsanvändning är att vi har publicerat en rapport i serien Skolforskningsinstitutet fördjupar på det här ämnet. Vi har med oss två gäster från Skolforskningsinstitutet. Vi kan ju börja med kanske, Karolina och Karin, om ni har lust att presentera er och berätta om era roller i det här projektet?

KAROLINA [00:01:33]: Jag heter alltså Karolina Fredriksson och jag jobbar som projektledare på Skolforskningsinstitutet och har projektlett den här rapporten. Jag har en bakgrund som lärare och som forskare i pedagogik.

KARIN [00:01:47]: Och jag heter Karin Stolpe och arbetar som forskningssekreterare på Skolforskningsinstitutet. I den här rapporten så har jag haft rollen som forskare.

ANNA [00:01:58]: Varmt välkomna ska ni vara. Karolina, har du lust att berätta lite om syftet med den här rapporten och vilka frågeställningar som ni besvarar?

KAROLINA [00:02:11]: Ja, vårt syfte är att lärare och andra verksamma i skolan ska få möjlighet att fördjupa sin kunskap om vad det innebär att använda

forskning för att utveckla undervisning. Rapporten, den bygger ju då i huvudsak på intervjuer och en enkätundersökning som Karin har genomfört. Deltagarna i den, det är lärare och andra verksamma i skolan och den besvarar då frågor om hur de verksamma använder forskning för planering, genomförande och utvärdering av forskning, och även vilka möjligheter och hinder de ser i det här arbetet.

KARIN [00:02:41]: Och utifrån intervjuerna och enkäterna så har vi sedan hittat mönster och skapat fyra olika teman som är de som beskrivs i rapporten.

ANNA [00:02:51]: Hur kan lärare då använda sig av den här kunskapen som en sådan här rapport erbjuder och även, hur kan man veta egentligen vad forskningen faktiskt erbjuder kunskap om?

KAROLINA [00:03:05]: Vi får ju ta del av ett rikt material som beskriver olika lärares erfarenheter, och även andra verksammas erfarenheter, av att använda forskning. Alltså, möjligheter och hinder de ser. I första hand så tänker vi att de här erfarenheterna man får ta del av kan bilda utgångspunkt för främst kanske lärare, för deras reflektioner kring hur de använder forskning i undervisningen och hur man kan använda forskning i undervisningen. Vi tänker att en fördel är kanske om man kan ta del av det här tillsammans med kollegor. Att man läser det här tillsammans. Då kan man ju diskutera vilka erfarenheter man själv har, vilka erfarenheter som lyfts fram och tematiseras i den här rapporten. Man kan diskutera frågor tillsammans om att "känner vi igen oss i det här eller har vi kanske andra erfarenheter?" Det möjliggör ju också att man börjar prata kollegor emellan. Man kanske inte har diskuterat det här så mycket, man har inte skapat möjlighet och utrymme för det. Man får ju också idéer om hur man kan använda forskning i det här genom att ta del av det här material och man kan diskutera tillsammans "vilka idéer kan vi ta med oss till vår praktik". Men jag tror att just kunskapsutbytet mellan lärare och att man läser det tillsammans kan vara väldigt värdefullt. Sedan så riktar vi oss ju också mot skolhuvudmän och skolledare och de arbetar ju inte direkt med undervisningen, men vi tänker att det här materialet ska kunna fungera som ett stöd när man planerar verksamheten, för man får ju ta del av väldigt mycket erfarenheter av vad det innebär att använda forskning. Man får ta del av vilka svårigheter, vilka möjligheter man ser och vi tänker då att man får ju på så vis en väldigt god inblick i vad det innebär att använda forskning i undervisningen. På så vis så kan man få bra förutsättningar då för att organisera arbetet på ett sådant sätt så att lärares forskningsanvändning kan främjas. Jag vill tillägga också att det är ett väldigt levande material. Rapporten återger väldigt mycket av det som de verksamma säger i intervjuerna i form av citat så man

får höra lärarnas röster genomgående i rapporten och förutom då att inspirera och väcka tankar så måste jag säga att texten blir väldigt luftig och behaglig att läsa. Den är lätt att ta till sig.

ANNA [00:05:28]: Karin, du som har genomfört den här studien, vad kom ni fram till? Vi brukar ju oftast ha med en eller flera lärare när vi diskuterar de här rapporterna, men de här lärarna kan ju inte vara med, de är anonyma, så jag undrar om du kan föra deras talan? Vad har de sagt?

KARIN [00:05:49]: Det första som lärarna berättar nästan genomgående i alla de intervjuerna som jag har genomfört, så blir lärarna lite ställda kring frågan vad forskning egentligen är. Vad menar man med forskning? En lärare säger till exempel "Var drar man gränsen för forskning?" En annan lärare säger "Det är lite luddigt vad som är forskning." Det här betyder ju – eller, det som lärarna säger är ju att det finns så mycket som har etiketten forskning, men som kanske inte är det som vi kallar för originalforskning. Det är inte de vetenskapliga artiklarna utan det kan vara en populärvetenskaplig text som bygger på forskning, eller det kan vara en artikel i en facktidsning eller det kan vara den delen en forskningssammanställning som de som vi på Skolforskningsinstitutet sammanställer. Så exakt vad som är forskning är en sådan lite luddig fråga och många av lärarna är också själva medvetna om att de kanske inte använder sig av det som är då originalforskning. Erika till exempel, hon säger så här: "Jag använder mig mest av böcker, forskare som har skrivit böcker som de baserar på forskning, men det är ju inte förstahandsforskningen". Så kan de till exempel uttrycka sig och det är ett mönster som också framkommer i enkätsvaren, att man är lite ... det är lite luddigt det här kring vad som är forskning och ungefär av enkätsvaren visar också att man vet inte riktigt var man ska leta efter forskning. Det är svårt att ha koll på var man ska leta någonstans. Sedan så är det här också en färskvara. Om man nyligen har gått lärarutbildningen har man kanske lite färskt och aktuellt hur man gör när man söker. Som Sofie till exempel. Hon säger så här: "Det är längesedan jag själv läste och hade koll på hur man sökte forskning. Jag har glömt bort, tappat ganska mycket sedan jag var inne i universitetsvärlden", och det här är också någonting som kommer igen, att det är kunskap som är en färskvara.

ANNA [00:08:19]: Får jag ställa en fråga där? Har de tillgång till då originalforskning? Det är väl inte alla lärare som har tillgång till studier? De flesta är ju lästa och det kanske inte är helt enkelt. ... även om de vet hur man gör för att kunna ta del av det?

KARIN [00:08:36]: Nej, men så är det ju absolut och – men där finns det ju några som har strategier, till exempel att de läser avhandlingar. Avhandlingar

går ju att komma åt, de svenska avhandlingarna, till exempel via avhandling.se eller DiVA som är en sådan portal där man kan hitta svenska avhandlingar. Det är också så att det tar väldigt mycket tid att hitta. Man vet inte riktigt vilka strategier man ska använda sig av och om man väl hittar så tar det tid att läsa. Det är ju faktiskt så att mycket av forskningen idag är mer och mer öppen. Det finns ju ett krav nu ifrån forskningsfinansiärer att forskningen ska publiceras med öppen tillgång så att det är bättre tillgång idag än vad det var för till exempel fem år sedan så att där går det i alla fall framåt. Men det är fortfarande svårt att veta hur man ska också använda en enskild forskningsstudie till exempel, och därför så är forskningssammanställningarna – som till exempel vi på Skolforskningsinstitutet ger ut – någonting som flera av lärarna lyfter fram som väldigt positivt, att det hjälper lärarna väldigt mycket.

Om jag ska komma in på vad lärarna använder forskningen till så har vi egentligen identifierat fem stycken olika användningsområden. Lärarna använder forskning för att lösa problem i sin verksamhet, det kan till exempel vara nu när det blev aktuellt att införa distansundervisning. En lärare berättar att då ville han söka lite forskning för att se vad forskningen säger om hur man ska tänka kring distansundervisning, behöver jag göra någonting annorlunda jämfört med när jag har eleverna i klassrummet. Den andra delen handlar om att utveckla eller utvärdera sin egen undervisning. Att man använder forskning för att se hur man kan utveckla det som man redan gör i klassrummet. Kan jag, liksom, göra det här ännu lite bättre. Samtidigt så visar det här att det är ganska svårt att hinna utvärdera – här pratar lärarna lite grann om det här med tidsperspektivet. Magnus, till exempel, han säger så här: "När jag lämnar klassrummet så hamnar fokus på nästa sak på schemat", så att man hinner, liksom, aldrig riktigt gå igenom och fundera på vad det var som egentligen hände under den här lektionen, utan det blir mer fokus på nästa sak och nästa sak. Det tredje temat som lärarna använder sig av forskning till handlar om att man vill hålla sig à jour. Alltså, man vill hålla sig uppdaterad om vad som är aktuellt och det kan man göra till exempel genom att hålla koll på nyhetsbrev som kommer till mejlen, eller man bläddrar i facktidningen eller på det sättet håller sig lite uppdaterad. Och då har man inte, liksom, ett specifikt problem eller någon specifik fråga utan då handlar det mer om en allmänorientering, så det är ett annat förhållningssätt till forskningen. Sedan så finns det då det fjärde temat: att veta vad som fungerar och inte fungerar, där forskning ses som någon typ av manual nästan. Och där pratar lärarna om att det är ju bra om man slipper göra det som andra har gjort – misstag. Kan jag slippa att göra de misstagen i mitt klassrum så sparar jag ju lite tid och energi. Och sedan det femte och sista temat som man använder sig

av forskning till är som en motvikt till populära influenser. I skolans värld så händer det ju väldigt mycket. Det kommer någon populär bok eller det kommer någon föreläsare som man tycker att "nej, men den här personen är spännande att lyssna på och intressant", men då är det flera av lärarna som säger att man ska kanske ändå fundera lite grann på vad forskningen faktiskt säger så man använder det som någon slags motvikt egentligen då till de här populära influenserna som kommer. Jesper till exempel säger att "I skolans värld är det ganska pladdrigt. 'Nu är det här populärt', och det är mycket tyckande, men vetenskap kan säga vad som faktiskt funkar."

INFORÖST 5 [00:13:06]: Du lyssnar på Skolforskningspodden, där undervisning och forskning möts.

ANNA [00:13:12]: Okej, då har vi alltså gått igenom de två första temana; lärares syn på vad forskning är och lärares erfarenheter av att använda forskning, men sedan finns det väl ett par till. Eller hur?

KARIN [00:13:26]: Det tredje temat som vi identifierade i intervjuerna och enkäterna handlar om kollegiala perspektiv på forskning. Samarbete mellan kollegor är väldigt betydelsefullt för forskningsanvändning och det är också lite det som Karolina pratade om, att vi hoppas ju att den här rapporten ska kunna fungera på det sättet också just eftersom samarbetet är så viktigt. Samtidigt så finns det då lärare i de här intervjuerna som pratar om att det finns, liksom, två grupper av lärare – de som väldigt gärna vill jobba med forskning och tycker att det är spännande att ta del av det och vill utveckla sin undervisning. Sedan så finns det de som tycker att "men vi behöver inte. Vi har ju gjort så här förut och det har fungerat. Varför ska vi läsa ännu mer forskning? Vi kan ju mycket av det här." Siri säger till exempel så här då: "Det är mycket som sitter i väggarna, mycket förgivettagande. 'Så här har vi alltid gjort' utan en vilja att reflektera. Vi är ett delat läger", så hon säger att – ja, men hon hittar sina kollegor så hon kan diskutera den här forskningen som hon är intresserad av att prata om. Men sedan finns det andra som blir helt utanför den diskussionen, så det blir väl också en sådan här fråga kring hur man ska organisera forskningsanvändning. Men sedan så vill jag också dela med mig av Erikas lite kloka frågor som de använder sig av när de jobbar i kollegiet med forskning, för då har de ett antal olika frågor som de ställer sig. Då läser de tillsammans och så utgår diskussionen väldigt strukturerat ifrån "Känner du igen dig? Är det något som utmanar dig? Blev du förvånad när du läste det här? Vad betyder det för oss i vår verksamhet om vi förhåller oss till det vi läser?" Så de fyra frågorna jobbar de med väldigt systematiskt och strukturerat när de har läst någonting. Det tänker jag också är ett sätt att jobba med just den här rapporten, att utgå ifrån de fyra frågorna och samla samtalet

kring det.

ANNA [00:15:41]: Ja, vi kan ju bara lägga till att namnen som nämns både i rapporten och här i podden är ju inte lärarnas riktiga namn.

KARIN [00:15:51]: Ja. Sedan det fjärde och det sista temat handlar om vilka förutsättningar som skolledningen behöver bidra med enligt de här lärarna och förskollärarna och skollidarna som vi har intervjuat. Där pratar man framför allt om struktur och kultur. Struktur handlar väldigt mycket om att ge förutsättningar i schema, till exempel. Att det faktiskt ska finnas tid avsatt för att diskutera och använda och läsa forskning. Arbetet med Skolverkets moduler har lyfts fram som ett sådant positivt exempel när det har fungerat. Att det leder till en sådan struktur och Magnus säger att "Optimalt hade kanske varit om vi hade bestämt 'nu läser vi det här' och sedan diskuterar vad det får för konsekvenser för undervisningen, men det gör vi ju inte". Så han är lite besviken på att man inte jobbar på det sättet och samtidigt så kan vi då jämföra med Erikas där de faktiskt jobbade väldigt systematiskt och strukturerat så att här ser vi att det förekommer olika bilder beroende på hur man är organiserade på skolan. Men sedan också det här med kulturen på skolan. Är det okej att man läser forskning? Uppmuntras det att man läser forskning och använder sig av forskning? Alltså, hur ser man på det här från skolledningen? Hur prioriterar man det här arbetet? Det är en väldigt viktig del och det visar också när man går in och tittar på forskning om forskningsanvändning att det här med struktur och kultur är väldigt viktiga delar för att få det att fungera.

ANNA [00:17:32]: Det är mycket att ta in. Det där sista temat där om struktur och kultur, blir inte det ganska avgörande? Om inte kulturen i skolan är tillåtande ... liksom, om inte lärarna känner att "ja, men det här uppmuntras", så är det väl jättesvårt att få igenom?

KARIN [00:17:53]: Ansvar ligger ju inte bara på lärarna att forskningen ska komma in i verksamheten utan ledningen är jätteviktig, och där ligger ju egentligen huvudansvaret på skolledningen att se till att det här fungerar. Hela systemet måste vara riggat för att man ska kunna leva upp till skollagens krav om att utbildning ska kunna vila på vetenskaplig grund. Det kan inte ligga på en enskild lärare.

ANNA [00:18:25]: Karolina, du som har jobbat lite mer med de här teoretiska delarna i den här rapporten. Det här med att omsätta och använda forskning som vi då har sett lite exempel på här, men kan du berätta lite mer om det?

KAROLINA [00:18:42]: Ja, men då är vi ju tillbaka lite till det där som vi pratade om i början, om lärares forskningslitteracitet. Det här med att kunna förstå, använda, värdera forskning. Den där förmågan som vi med

den här rapporten vill bidra med och den största delen är ju den här studien med de verksamma, men vi har också en inledande del av rapporten där vi tar upp en del av den kunskap som kan vara bra att ha och känna till när det gäller just att kunna omsätta och använda forskning. Till exempel så tar vi upp begreppet vetenskaplig grund som ju ingår – där det står i skollagen att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och vad menas med det? I skollagen så utvecklas inte det begreppet, men det har ju Skolmyndigheterna gjort så att ... och det har man då gjort med stöd i forskning och i utredningar så att – och det tar vi upp, det begreppet tar vi upp där och definierar det. Vi tar också upp frågan om vilken kunskap som olika slags forskningsstudier ger och hur den kunskapen kommer till. All forskning ger ju inte svar på samma frågor och det här är ju också viktigt att kunna känna till för att bedöma forskningens värde för den egna undervisningen. "På vilket sätt kan– har den här betydelse för min undervisning? Har den betydelse överhuvudtaget och på vilket sätt och hur kan jag använda den", och så. Det är också viktigt för att också kunna förhålla sig kritiskt till forskningsresultat. Det kan finnas skäl att vara kritisk, kan man säga, till forskningsresultat också. Att man inte köper allt med hull och hår.

ANNA [00:20:23]: Ursäkta, får jag bara fråga: vad är det för skäl då?

KAROLINA [00:20:27]: Alltså, det handlar ju om hur de är genomförda och om det verkligen är stabila resultat, liksom, och har de grund för att säga det de säger.

KARIN [00:20:36]: Jag tänker också att forskningen alltid måste sättas i relation till den egna verksamheten. Att bara för att det här är bra forskning så innebär det ju inte att den är applicerbar i just mitt klassrum utan de förutsättningar som jag har, den elevgrupp jag har just nu och jobbar med spelar ju roll för om den här forskningen är relevant eller inte.

KAROLINA [00:21:01]: När vi pratar om det här med hur kunskap kommer till och hur den kan användas, hur man kan värdera den, vilken kunskap den än egentligen ger, så hänvisar vi också till en annan rapport som vi har gett ut här på Skolforskningsinstitutet som verkligen in på det här och fördjupar det. Den heter *Hur ska man veta vad forskningen säger*. Så vill man veta mer om det så rekommenderar vi att man går till den rapporten också. Sedan tog ju Karin upp det där med att lärare i den här studien, visar det sig – de läser ju väldigt mycket olika texter som beskriver forskning och det kommenterar vi också inledningsvis, det här med att inte alla som texter som berättar om forskning är forskning i sig. Det vi menar med att de är forskning i sig, det är att de är vetenskapligt granskade. All litteratur som tar upp forskning är inte vetenskapligt

granskad, men det innebär ju inte att de per automatik inte håller god kvalitet. Det är bara det att det kan vara bra att känna till det här så att man kan vara en medveten och kritisk läsare. Det var ju som, till exempel ... Karin nämnde tidigare det här med sammanställningar av forskning. Även de som då kanske inte är vetenskapligt granskade är väldigt värdefulla för att kunna ta del av flera forskningsstudier som också kanske man har skrivit fram på ett sätt så att det blir mer tillgängligt. Det är inte så lätt att ta del av just den här originalforskningen eftersom den är ju skriven för forskare och kanske inte beredd för praktiken. Bra kompletterat där Karin, det där med att man inte bara ska ta och använda utan man behöver omvandla.

ANNA [00:22:32]: Det här med transformationen av kunskap, liksom, att forskning och praktiken samspelar. Och det är lite intressant det här att det inte bara är så att forskare, liksom, överlämnar kunskap till lärare utan att det sker ett utbyte. Har du lust att vidareutveckla det här och berätta lite mer om det?

KARIN [00:23:01]: Man skulle kunna säga att forskning å ena sidan och praktisk kunskap eller professionskunskap å andra sidan, de har lite olika syften. Forskningen, den vill ju generalisera. Den vill säga någonting om vad som fungerar i det stora, inte bara i ett klassrum medan det som händer i klassrummet blir väldigt specifikt. Det är just den här situationen, just det som händer här och nu, och där behöver man, liksom, en annan typ av kunskap som inte är forskningskunskapen i första hand. Genom att låta de här två samspela med varandra – å ena sidan forskningskunskapen, å andra sidan professionskunskapen – och låta dem bidra till varandra så därigenom kan man skapa ny kunskap om vad som fungerar just i det klassrummet i den situationen, men det måste vara en pågående process och det är ju ingenting som går att göra, liksom, en gång och sedan säga att "Ja, men det här är så som det kommer funka nästa gång vi är i ett annat klassrum med en annan klass i en annan situation." Det kan vara så att vi har varit ute på rast och så har det hänt någonting under rasten och då har vi inte samma dynamik i klassen längre och det där vet ju varje erfaren lärare, att det hela tiden kommer dyka upp saker som påverkar och det kan man, liksom, inte riktigt ta hänsyn till i forskningen utan forskningen handlar ju mer om att hitta modeller för hur det här ska fungera eller beskriva det på ett sätt som går att överföra till andra kontexter så att man har lite olika syften och därigenom så blir det att – liksom, det går inte bara att ta forskningskunskapen och plocka in den rakt in i klassrummet utan det måste hända någonting där på vägen och det är det arbetet som lärare måste få tid till att göra. Att överföra den här kunskapen så att den blir användbar i klassrummet.

ANNA [00:25:03]: Tack Karin. Jag måste bara förtydliga: menar man alltså att forskning alltid syftar till att ta fram generell kunskap?

KAROLINA [00:25:13]: Generalisering måste man ju säga att forskning är. Annars är det ju liksom inte forskning, skulle man kunna säga. Alltså, det om det inte lyfts ovanför den här enskilda studien så – men det är ju olika typer, liksom, av generaliserbarhet. Jag skulle nog säga att i de studierna som jag har tagit del av, då är det mer begreppslig generalisering, alltså att man skapar begrepp som är mer generella och som kan – man kan förstå i andra situationer medan man pratar om generaliserbarhet på ett annat sätt kanske om man har mer av typ effektstudier och man vill kunna säga "Det här ser ut som att den här insatsen har en effekt. En genomsnittlig effekt åtminstone."

ANNA [00:25:51]: Ett mycket bra förtydligande. Det har blivit dags att ta farväl. Stort tack Karolina, Karin. Det var jätteroligt att ha er här och diskutera lärares forskningsanvändning. Tack och hej.